

Sprawa C-930/19**Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym
sporządzone na podstawie art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed
Trybunałem Sprawiedliwości****Data wpływu:**

20 grudnia 2019 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Conseil du Contentieux des Étrangers (Belgia)

**Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie
orzeczenia w trybie prejudycjalnym:**

13 grudnia 2019 r.

Strona skarżąca:

X

Strona pozwana:

Państwo belgijskie

1. Przedmiot i okoliczności faktyczne sporu

- 1 X, będący obywatelem Algierii, poślubił w dniu 26 września 2010 r. w Algierze (Algieria) S.K., obywatelkę Francji. W dniu 22 lutego 2012 r. X przybył do Belgii, w celu dołączenia do swojej żony, mającej pozwolenie na pobyt w Belgii. X uzyskał kartę pobytu członka rodziny obywatela Unii Europejskiej.
- 2 X et S.K. mają jedno dziecko.
- 3 Po pięciu latach małżeństwa i dwóch latach wspólnego życia w Belgii X, który doświadczał przemocy ze strony swojej żony (obelgi, agresja fizyczna i groźby śmierci), został zmuszony do opuszczenia wspólnego miejsca zamieszkania. W dniu 22 maja 2015 r. zamieszkał w innym miejscu niż jego żona i córka. Para nie podjęła od tego czasu wspólnego pożycia. Od dnia 10 września 2015 r. S.K. mieszka z dzieckiem pary we Francji.
- 4 W dniu 14 grudnia 2017 r. strona pozwana zakończyła prawo pobytu X. Wskazała ona, że X znalazł się rzeczywiście w „szczególnie trudnych okolicznościach” (akty przemocy w małżeństwie). Dodała jednak, że X nie wykazał, że dysponuje

własnymi środkami utrzymania pozwalającymi mu no to, by nie być dłużej zależnym od świadczeń z tytułu opieki społecznej, jak tego wymaga prawo belgijskie.

- 5 W dniu 26 stycznia 2018 r. X wniósł do Conseil du Contentieux des Étrangers (sądu do spraw cudzoziemców) skargę o stwierdzenie nieważności wspomnianej decyzji.

2. Istotne dla sprawy przepisy prawa Unii

Karta praw podstawowych Unii Europejskiej

- 6 Artykuł 20 karty stanowi:

„Równość wobec prawa

Wszyscy są równi wobec prawa.”

- 7 Artykuł 21 przewiduje:

„Niedyskryminacja

1. Zakazana jest wszelka dyskryminacja w szczególności ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

2. W zakresie zastosowania traktatów i bez uszczerbku dla ich postanowień szczególnych zakazana jest wszelka dyskryminacja ze względu na przynależność państwową.”

Dyrektywa Rady 2003/86/WE z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin

- 8 Artykuł 15 stanowi:

„1. Nie później niż po pięciu latach pobytu oraz pod warunkiem, że członkowi rodziny nie udzielono dokumentu pobytowego ze względów innych niż łączenie rodziny, małzonek lub niepoślubiony partner i dziecko, które osiągnęło pełnoletność, mają prawo, po złożeniu wniosku, jeśli jest wymagany, do samoistnego dokumentu pobytowego, niezależnego od dokumentu pobytowego członka rodziny rozdzielonej.

Państwa członkowskie mogą ograniczyć przyznanie dokumentu pobytowego określonego w pierwszym akapicie do małżonka lub niepoślubionego partnera w przypadku rozpadu więzi rodzinnych.

2. Państwa członkowskie mogą wydać autonomiczny dokument pobytowy dorosłym dzieciom i wstępnym w prostej linii, do których ma zastosowanie art. 4 ust. 2.

3. W przypadku owdowienia, rozwodu, separacji lub śmierci wstępnego pierwszego stopnia w prostej linii lub zstępnej, samoistny dokument pobytowy może zostać wydany, po złożeniu wniosku, jeśli jest wymagany, osobom, które przybyły na mocy łączenia rodziny. Państwa członkowskie ustanawiają przepisy zapewniające udzielenie samoistnego dokumentu pobytowego w przypadku szczególnie trudnych warunków.

4. Warunki odnoszące się do udzielenia i okresu ważności samoistnego dokumentu pobytowego ustanawiane są przez prawo krajowe.”

Dyrektywa 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium Państw Członkowskich, zmieniająca rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylająca dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG

9 Artykuł 13 stanowi:

„Zachowanie prawa pobytu przez członków rodziny w przypadku rozwodu, unieważnienia małżeństwa lub ustania zarejestrowanego związku partnerskiego

1. [...]

2. Bez uszczerbku dla akapitu drugiego, rozwód, unieważnienie małżeństwa lub ustanie zarejestrowanego związku partnerskiego, o którym mowa w art. 2 ust. 2 lit. b), nie prowadzi do utraty prawa pobytu przez członków rodziny obywatela Unii, którzy nie są obywatelami jednego z państw członkowskich, jeżeli:

[...]

c) istnieją szczególnie trudne okoliczności, na przykład fakt bycia ofiarą przemocy domowej w trakcie trwania małżeństwa lub zarejestrowanego związku partnerskiego; lub

[...]

Przed nabyciem prawa stałego pobytu przez zainteresowane osoby, ich prawo pobytu podlega wymogowi możliwości wykazania, że są pracownikami najemnymi lub osobami pracującymi na własny rachunek, lub posiadają wystarczające środki dla siebie i członków ich rodziny, aby nie stanowić obciążenia dla systemu pomocy społecznej w przyjmującym państwie członkowskim przez okres pobytu oraz są objęci ogólnym ubezpieczeniem zdrowotnym w przyjmującym państwie członkowskim, lub są członkami rodziny,

już ustanowionej w przyjmującym państwie członkowskim, osoby, która spełnia te wymagania. [...].”

3. Stanowiska stron

3.1. X

- 10 X podnosi, że stosowane jest wobec niego jako małżonka obywatela Unii nieuzasadnione nierówne traktowanie w porównaniu do małżonka obywatela państwa trzeciego posiadającego nieograniczone prawo pobytu, w szczególności w sytuacji gdy wspólne pożycie ustaje wskutek przemocy małżeńskiej.
- 11 Prawo X do utrzymania prawa pobytu jest bowiem uzależnione co do istoty od przesłanki posiadania pracy lub wystraszających zasobów, podczas gdy wymogi te nie znajdują zastosowania względem małżonka obywatela państwa trzeciego.
- 12 X twierdzi, że opisana dyskryminacja stoi w sprzeczności między innymi z art. 20 i 21 karty.

3.2. Strona pozwana

- 13 W niniejszej sprawie skarżący nie wykazuje w jaki sposób jego sytuacja (jako członka rodziny obywatela Unii Europejskiej) jest porównywalna z sytuacją członka rodziny obywatela państwa trzeciego posiadającego nieograniczone prawo pobytu.
- 14 Sytuacja obywateli Unii nie może być porównywana z sytuacją obywateli państwa trzeciego. Podobnie rzecz się ma w odniesieniu do sytuacji (byłych) członków ich rodzin.
- 15 Nawet przy założeniu, że porównywane kategorie są podobne, co nie jest prawdą, powoływana przez skarżącego różnica w traktowaniu opiera się na obiektywnym kryterium i nie może zostać uznana za nieproporcjonalną.
- 16 Krytykowany przepis nakładający wymóg posiadania odpowiednich zasobów stanowi bowiem transpozycję do prawa krajowego przepisów dyrektywy 2004/38, a zwłaszcza jej art. 13.
- 17 Ponadto, co się tyczy zasady niedyskryminacji wyrażonej w art. 21 karty, ust.2 tego artykułu odpowiada art. 18 akapit pierwszy TFUE (uprzednio art. 12 WE) [zobacz wyjaśnienia dotyczące karty praw podstawowych (Dz.U. 2007, C 303, s. 2)]. Tymczasem Trybunał orzekł, że „[p]rzepis ten [...] nie ma zastosowania do przypadku ewentualnej różnicy w traktowaniu obywateli państw członkowskich i obywateli państw trzecich” (wyrok z dnia 4 czerwca 2009 r., Vatsouras i Koupantantze, C-22/08 i C-23/08, EU:C:2009:344, pkt 52). Wynika z tego, że art. 21 ust. 2 karty znajduje zastosowanie wyłącznie w sytuacjach, w których obywatel państwa członkowskiego doświadcza traktowania dyskryminacyjnego w

porównaniu z obywatelami innego państwa członkowskiego jedynie ze względu na przynależność państwową, co nie zachodzi w niniejszym przypadku. W świetle art. 21 karty nie może więc być tu mowy o jakiegokolwiek dyskryminacji.

4. Ocena Conseil du contentieux des étrangers

- 18 Conseil du contentieux des étrangers stwierdza, że członkowie rodziny doświadczający przemocy domowej podlegają rzeczywiście różnemu traktowaniu w zależności od tego czy skorzystali z prawa do łączenia rodzin w odniesieniu do obywatela Unii czy też obywatela państwa trzeciego, mającego pozwolenie na pobyt w Belgii.
- 19 W obu tych sytuacjach owym członkom rodzin przysługuje wprawdzie prawo do utrzymania pobytu w przypadku rozpadu więzi rodzinnych ze względu na akty przemocy, lecz w odróżnieniu od członków rodziny obywatela Unii, członkowie rodziny obywatela państwa trzeciego, będący ofiarami takich aktów przemocy, mają obowiązek dostarczenia dowodu jedynie owych aktów przemocy.
- 20 Belgijski Cour Constitutionnelle (trybunał konstytucyjny) orzekł już, że omawiana różnica w traktowaniu członków rodziny obywatela Belgii oraz członków rodziny obywatela państwa trzeciego nie była uzasadniona; podkreślił jednak przy tym, że sporne przepisy „mają zastosowanie do członków rodziny obywatela Belgii, który nie skorzystał z prawa do swobodnego przemieszczania się. W tym przypadku stosowanie, do członków rodziny obywatela Belgii, przesłanek [prawnych] nie wynika z transpozycji dyrektywy 2004/38/WE, lecz opiera się na autonomicznej decyzji ustawodawcy.” [wyrok nr 17/2019 z dnia 7 lutego 2019 r.]
- 21 W niniejszej sprawie strona pozwana zastosowała przepis transponujący przepis dyrektywy (art. 13 ust. 2 dyrektywy 2004/38/WE). Przewidziany w niej reżim różni się od reżimu ustanowionego w innej dyrektywie w odniesieniu do członków rodziny obywatela państwa trzeciego (art. 15 dyrektywy 2003/86/WE).
- 22 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału sądy krajowe nie mają właściwości by orzekać w przedmiocie niezgodności z prawem aktów prawa Unii (wyrok z dnia 22 października 1987 r., Foto-Frost, 314/85, EU:C:1987:452, pkt 15). W konsekwencji Conseil uznaje za konieczne zwrócenie się do Trybunału celem rozstrzygnięcia kwestii dyskryminacji wynikającej z wprowadzonej przez prawodawcę Unii różnicy w traktowaniu dwóch kategorii członków rodzin, o których mowa w dwóch różnych aktach prawa Unii.
- 23 Każdy akt ustawodawczy Unii powinien móc być zbadany pod kątem zasady równości traktowania lub zasady niedyskryminacji wyrażonych w art. 20 i 21 karty. Jeżeli nie jest możliwa zgodna wykładnia, taki akt musi zostać uznany za nieważny, a krajowe przepisy przyjęte w jego wykonaniu nie mogą być stosowane.

- 24 Wreszcie, co się tyczy przedstawionej przez stronę pozwaną argumentacji w przedmiocie stosowania art. 21 karty (zob. pkt 17), Conseil nie uważa za konieczne ustosunkowania się do niej, gdyż w kwestii zastosowania w niniejszej sprawie art. 20 lub art. 21 ust. 1 lub 2 karty wypowie się Trybunał.
- 25 Wobec powyższego Conseil uważa za niezbędne wystąpienie do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w przedmiocie zgodności z art. 20 lub 21 karty ustanowienia w art. 13 ust. 2 dyrektywy 2004/38/WE dodatkowego warunku ogólnego, a co za tym idzie – w przedmiocie ważności tego przepisu prawa Unii.

5. Pytanie prejudycjalne

- 26 Conseil du contentieux des étrangers zwraca się do Trybunału na mocy art. 267 TFUE z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 13 ust. 2 dyrektywy 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich narusza art. 20 i 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej z tego względu, że przewiduje, iż rozwód, unieważnienie małżeństwa lub ustanie zarejestrowanego związku partnerskiego nie prowadzi do utraty prawa pobytu przez członków rodziny obywatela Unii, którzy nie są obywatelami jednego z państw członkowskich, w szczególności jeżeli istnieją szczególnie trudne okoliczności, na przykład fakt bycia ofiarą przemocy domowej w trakcie trwania małżeństwa lub zarejestrowanego związku partnerskiego, jednak wyłącznie pod warunkiem, że zainteresowani są pracownikami najemnymi lub osobami pracującymi na własny rachunek, lub posiadają wystarczające środki dla siebie i członków ich rodziny, aby nie stanowić obciążenia dla systemu pomocy społecznej w przyjmującym państwie członkowskim przez okres pobytu oraz są objęci ogólnym ubezpieczeniem zdrowotnym w przyjmującym państwie członkowskim, lub są członkami rodziny, już ustanowionej w przyjmującym państwie członkowskim, osoby, która spełnia te wymagania, podczas gdy art. 15 ust. 3 dyrektywy Rady 2003/86/WE z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin, który przewiduje tę samą możliwość utrzymania prawa pobytu, nie poddaje jej temu ostatniemu warunkowi?”